

ВРСТА РЕЧИ У РЕЧЕНИЦИ

ИМЕНИЦЕ	ГЛАГОЛИ				ПРИДЕВИ
Речи које означавају имена: - бића (зец, дечак, цвет,...) - предмета (оловка, сто, кутија,...) - појава (киша, снег, ветар, ...)	Речи које означавају: - радњу (трчати, сећи,...) - стање (спавати, ...) - збивање (грмети, севати,...)				Речи које стоје уз именице и ближе је одређују, говоре нам особине именице.
1. властите именице (Нови Сад, Дунав, Јована,...) 2. заједничке именице (пас, трактор, девојчица, нос,...) 3. градивне именице (вода, бетон, пластика, ...) 4. збирне именице (грање, јагњад, пилад, лишће ...) 5. мисаоне (срећа, страх, бол...) 6. глаголске (настале од глгола: трчање, певање...) 7. бројне (настале од бројева: петица, петак, петина, хиљада...)	Глаголски вид (глаголи по трајању радње): -свршени -несвршени -двовидски Глаголски род (глаголи по предмету радње): -прелазни (траже допуну у правом објекту) -непрелазни(немају допуну у правом објекту) -повратни (имају уз себе речцу СЕ) -прави повратни (СЕ се може заменити повратном заменицом СЕБЕ) - неправи повратни (СЕ се не може заменити са СЕБЕ) - узајамноповратни (траже најмање два субјекта који врше радњу један на другом)				1. описни (говоре КАКВА је именица) 2. присвојни (говоре ЧИЈА је именица) 3. градивни (говоре ОД ЧЕГА је именица направљена/изграђена) 4. месни (одређују именицу по месту) 5. временски (одређују именицу по времену)
БРОЈЕВИ	ИМЕНИЧКЕ ЗАМЕНИЦЕ				НЕПРОМЕНЉИВЕ РЕЧИ:
Речи које означавају: - колико има нечега; - које је нешто по реду; - колико нечега има у неком скупу/збиру;	Речи које замењују именице (имена предмета, бића и појава). - личне заменице (мењају се по лицима):				- прилози (имају службу ПО, стоје уз глаголе: данас, изнад, ...); - предлози (стоје уз именице: у, на, о, по, при); - речце (да, не, ли ...); - везници (и, или, али ...) - узвици (хеј, ој ...)
једнина		множина			
1. основни бројеви (један, пет, десет, сто ...)	1. л.	ЈА	1. л.	МИ	
2. редни бројеви (први, шести, стоти, тринаести ...)	2. л.	ТИ	2. л.	ВИ	
3. збирни бројеви (двоје, петоро, двадесеторо ...)	3.л.	ОН ОНА ОНО	3. л.	ОНИ ОНЕ ОНА	
У личне заменице спада и: Повратна заменица за свако лице: СЕБЕ/СЕ					
Неличне именичке заменице (не мењају се по лицима)					
Упитне: КО, ШТА?	Одричне: НИКО/НИШТА	Неодређене: НЕКО/НЕШТО	Опште: СВАКО/СВАШТА		

РОД И БРОЈ ИМЕНИЦА			
РОД: Мушки, женски, средњи		БРОЈ: Једнина, множина	
Једнина:		Множина:	
Мушки род:	ОН (тај тата)	Мушки род:	ОНИ (ти дечаци)
Женски род:	ОНА (та мама)	Женски род:	ОНЕ (те девојчице)
Средњи род:	ОНО (то дете)	Средњи род:	ОНА (та деца)

РОД И БРОЈ ПРИДЕВА
Придеви имају исти род и број и падеж као и именица коју описују, уз коју стоје.

ГЛАГОЛЕ МЕЊАМО ПО ЛИЦИМА И ВРЕМЕНИМА:				
Глагол – ФАРБАТИ:		време: ПЕРФЕКТАТ сложен глаголски облик који означава радњу која се десила у прошлости. („јуче“)	множина	
једнина			лице:	глагол:
лице:	глагол:		1 (ми)	смо фарбали
1 (ја)	сам фарбао		2 (ви)	сте фарбали
2 (ти)	си фарбао	3 (они, оне, она)	су фарбали	
3 (он/она/оно)	је фарбао			
једнина		време: ПРЕЗЕНТ прост глаголски облик који означава радњу која се дешава у садашњости. („данас“)	множина	
лице:			лице:	глагол:
лице:	глагол:		1 (ми)	фарбамо
1 (ја)	фарбам		2 (ви)	фарbate
2 (ти)	фарбаш	3 (они, оне, она)	фарбају	
3 (он/она/оно)	фарба			
једнина		време: ФУТУР прост/сложен глаголски облик који означава радњу која ће се десити у будућности. („сутра“)	множина	
лице:			лице:	глагол:
лице:	глагол:		1 (ми)	ћемо фарбати
1 (ја)	ћу фарбати		2 (ви)	ћете фарбати
2 (ти)	ћеш фарбати	3 (они, оне, она)	ће фарбати	
3 (он/она/оно)	ће фарбати			
НЕЛИЧНИ ГЛАГОЛСКИ ОБЛИЦИ:				
Инфинитив: -ти, -ћи, -сти			Радни глаголски придев: -о, -ла, -ло; -ли, -ле, -ла	

СЛУЖБА РЕЧИ У РЕЧЕНИЦИ		
СУБЈЕКАТ (граматички и логички)		ПРЕДИКАТ (глаголски и именски)
Говори нам: КО врши радњу?		Говори нам: ШТА РАДИ субјекат?
Пример: Сања фарба. <u>Сањи</u> се свиђа посао.		Пример: Сања <u>фарба</u> . Сања <u>је вредна</u> .
ГЛАГОЛСКИ ДОДАЦИ ЗА:		
ВРЕМЕ	МЕСТО	НАЧИН
Говори нам: КАДА се врши радња?	Говори нам: ГДЕ се врши радња?	Говори нам: КАКО се врши радња?
Сања <u>данас</u> фарба.	Сања фарба <u>у дворишту</u> .	Сања <u>полако</u> фарба.
АТРИБУТ (падежни и придевски)		ОБЈЕКАТ (прави и неправи)
Говори нам: КАКВО, КОЛИКО, ЧИЈЕ, ОД ЧЕГА је нешто?		Говори нам: На КОГА или на ШТА прелази радња коју изражава предикат?
Пример: Носим <u>златан</u> прстен. Носим прстен <u>од злата</u> .		Пример: Сања фарба <u>столицу</u> . Помози <u>другу</u> .

УПРАВНИ ГОВОР

1. модел:

Наставник рече: „Сада одложите своје оловке!“

Правило: Пишчеве речи: „Управни говор.“

2. модел

„Сада одложите своје оловке!“, рече наставник.

Правило: „Управни говор.“, пишчеве речи.

3. модел

„Сада“, рече наставник, „одложите своје оловке!“

Правило: „Управни говор“, пишчеве речи, „управни говор.“

Неуправни говор:

Наставник нам је рекао да одложимо оловке.

Правило: Препричавамо